

Wetenschappelijke informatiebrief: Valorisatie

- **Valorisatie heeft te maken met de vraag hoe waarde gecreëerd wordt.**
- **“Waarde” is een sociale constructie. Wat als waardevol gedefinieerd wordt is sterk afhankelijk van de leefwereld waaruit men kijkt.**
- **De opdeling tussen economische en maatschappelijke valorisatie is conceptueel niet helemaal correct.**
- **Valorisatie is een proces. Het gaat om activiteiten die uitmonden in de toevoeging van “waarde” aan een situatie, product, dienst, aanpak, idee of een combinatie ervan.**
- **In een samenwerkingsverband moeten beelden en meningen over waarde van verschillende spelers op elkaar worden afgestemd.**

Contact:

Lukas Versteete	Lukas.versteete@vub.ac.be
Marc Jegers	Marc.jegers@vub.ac.be
Mark Leys	Mark.leys@vub.ac.be

Gelieve deze informatiebrief te citeren als:

*Kennisplatform innovatie gezondheidszorg, Wetenschappelijke Informatiebrief :
“Valorisatie” , Brussel, juni 2015*

Valorisatie is een proces: het “doen ontstaan van waarde”

Valorisatie verwijst naar een proces: het “doen ontstaan” van waarde. Het kan omschreven worden als iedere activiteit die uitmondt in de overdracht naar en toepassing van kennis in de samenleving, publieke sector en bedrijven. In die zin is valorisatie geen “hard” eindpunt dat éénmalig gemonitord kan worden.

“Waarde”: een vaag begrip

Waarde verwijst naar zowel tastbare als minder of niet-tastbare voordelen die worden gegeven aan een situatie, product, dienst, activiteit of een combinatie ervan.

De invulling van het begrip “waarde” is een sociale constructie. Het is onderwerp van maatschappelijk debat: de betekenis die een individu eraan geeft is groeps-, tijds- en cultuurgebonden.

In de Zorg Proeftuinen Vlaanderen worden innovaties getoetst aan een complex samenspel van waarden uit verschillende sectoren.

Economische en maatschappelijke valorisatie: de concepten

In de literatuur wordt meestal een onderscheid gemaakt tussen economische valorisatie en maatschappelijke valorisatie.

Maatschappelijke valorisatie focust op maatschappelijke doelstellingen, wensen en behoeften te realiseren. Maatschappelijke valorisatie kan bereikt worden door kennisuitwisseling, verbeterde zorgresultaten, het verhogen van efficiëntie en effectiviteit van zorgprocessen, en de creatie van werkgelegenheid, zorgregio's en innovatieclusters. Meestal is er geen direct aantoonbaar (‘economisch’) terugverdieneffect of dat staat niet centraal.

Bij economische valorisatie verwijst men naar activiteiten die uitmonden in commercieel haalbare producten en diensten of procesverbeteringen waarbij financieel voordeel en terugverdieneffect bepalende criteria zijn. Economische valorisatie kan door het vermarkten van kennis, creatie van schaalvoordelen, procesverbetering, kennismanagement, en de creatie van zorgconomie en werkgelegenheid.

Een schijnbare tegenstelling: economische en maatschappelijke valorisatie

De opdeling tussen economische en maatschappelijke valorisatie leidt tot de misvatting dat het hier om tegenpolen van elkaar zou gaan. In feite wordt er een opdeling gemaakt tussen financiële valorisatie (benoemd aan de hand van de term

'economische valorisatie') en niet-financiële valorisatie (benoemd aan de hand van de term 'maatschappelijke valorisatie').

Economische en maatschappelijke valorisatie zijn niet wederzijds exclusief. Economische waarde wordt altijd in een maatschappelijk kader gecreëerd en heeft ook maatschappelijk belang. Denk bijvoorbeeld aan het op de markt brengen van een technologische innovatie die naast financiële waarde ook een verbetering van levenskwaliteit of gebruiksvriendelijkheid meebrengt. Maatschappelijke valorisatie kan op zijn beurt ook een economische situatie bevorderen waardoor economische waardecreatie plaatsvindt. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het actief houden van minder productieve arbeidskrachten op de arbeidsmarkt zoals gebeurt in de sociale economie. Beide vormen staan dus niet tegenover elkaar en sluiten elkaar dus niet uit.

In de gezondheidszorg worden Porter en Kramer veel aangehaald met hun 'shared value' of 'gedeelde waarde'. Ze stellen dat economische meerwaarde gecreëerd kan worden door maatschappelijke meerwaarde en vice versa. Ze bepleiten dat verschillende visies op "waarde" gedeeld moeten worden: een idee dat ook is terug te vinden in het open innovatieconcept.

Duurzaamheid en opschaalbaarheid

Duurzaamheid van innovatie is een belangrijk valorisatiedoel. Het verwijst in deze context naar het stadium waarin innovaties tot de dagelijkse manier van werken gaan behoren, of 'geïnstitutionaliseerd' worden.

Adoptie (aannee door individuen) en assimilatie (aannee door organisaties) zijn aspecten die institutionalisering van innovatie mee beïnvloeden. Wanneer innovaties zijn aangenomen door individuen en door organisaties, kunnen ze verspreid worden binnen en tussen organisaties op zowel een actieve manier (disseminatie) als een passieve (diffusie) manier (Greenhalgh et al., 2005).

Soms wordt duurzaamheid gekoppeld aan het begrip "opschaalbaarheid". Men gaat er dan van uit dat een innovatie voldoende 'groot' moet zijn om duurzaam te kunnen zijn. Opschaalbaarheid kan verwijzen naar 'kwantitatieve opschaalbaarheid', waarbij het de bedoeling is om zoveel mogelijk mensen te bereiken (zowel met financieel als maatschappelijk doel) en 'functionele opschaalbaarheid', waarbij een innovatie verdiept zodat de impact van de innovatie vergroot, zonder dat per se meer mensen bereikt worden.

Niet enkel het realiseren van “duurzaamheid” op zich is een valorisatiedoel. Inzichten uit leerprocessen ter beschikking stellen en institutionaliseren van kennis ter ondersteuning van innovatie, is ook valorisatie.

Valorisatie als complex proces: stakeholder- en context specifiek

Valorisatie komt tot stand in een complex en iteratief proces. Binnen de Zorg Proeftuinen Vlaanderen komen verschillende sectoren samen (private, for-profit, non-profit, publieke sector) als een bron van creativiteit (cfr. open innovatieperspectief). Samenwerking kan echter ook een bron zijn van onverenigbaarheden en zelfs conflicten. Dit komt doordat de verschillende sectoren een eigen cultuur hebben, aangestuurd worden door regelgevende kaders, economische randvoorwaarden, doelstellingen, enz. Die randvoorwaarden kunnen getypeerd worden als een institutioneel veld. Samenwerken veronderstelt als het ware dat uit de ontmoeting van spelers uit verschillende institutionele velden een nieuw, netwerk-georiënteerd, institutioneel veld wordt gecreëerd.